

Stále venku? No jistě!

K příležitosti 20. výročí vzniku první státem uznané lesní MŠ v Německu se v Berlíně konal mezinárodní kongres lesních mateřských škol pod názvem, který koresponduje s titulkem tohoto příspěvku. V sále ve tvaru dešťové kapky se o listopadovém víkendu sešlo kolem 300 účastníků. Největší zastoupení měli pedagogové přímo pracující s dětmi v přírodě...

PHDr. TEREZA VALKOUNOVÁ, PH.D.
MGR. MAGDALÉNA KAPUCIÁNOVÁ

Ať už se jednalo o pedagogy ze samostatné lesní mateřské školy, anebo o ty, kteří uplatňují formu programu v přírodě jakožto součást vzdělávací nabídky klasické školky.

Akci pořádal německý **Spolek přírodních a lesních mateřských škol (Bundesverband der Natur- und Wald-kindergärten in Deutschland; BvNW)** ve spolupráci s nově vzniklým **Fórem pro vzdělávání a přírodu (Forum Bildung Natur)**. Českou republiku reprezentovaly zástupkyně **Asociace lesních MŠ** Tereza Valkounová a Magdaléna Kapuciánová.

I Úvodní vystoupení předsedkyně Spolku přírodních a lesních MŠ

Program zahájila předsedkyně pořádajícího BvNW Ute Schulte Ostermann, která je zároveň vysokoškolskou pedagožkou Univerzity aplikovaných věd v Kielu, kde se věnuje oboru venkovního vzdělávání (outdoor education). Podle ní přispívají lesní školky k pestrosti vzdělávacího systému, tedy doplňují možnost intenzivnějšího kontaktu předškolních dětí s přírodou na půdě vzdělávací instituce.

S Českou Asociací lesních MŠ sdílí Ute Ostermann poselství práva dětí na přírodu – toto právo je navrženo jako další součást Charty práv dítěte

při OSN a vyjadřuje mimo jiné potřebu dítěte volně se pohybovat ve zdravém venkovním prostředí a poznávat jeho význam pro vlastní život.

Čísla, která Ute Ostermann uvedla, vyjadřují obdivuhodný úspěch hnutí podporujícího předškolní vzdělávání v přírodě. V současné době existuje **v Německu 1500 lesních mateřských škol** a dalších **1500 skupin a programů inspirovaných touto myšlenkou**.

V Německu tak každý den navštíví přírodu okolo 30 000 předškolních dětí. Společně s lidmi pracujícími v těchto zařízeních, rodiči a prarodiči můžeme mluvit o čtvrtmilionu lidí, kterých se osobně dotýká fenomén lesní mateřské školy.

I Zkušenosti z Evropy i ze světa

Lesní školky ale nejsou jen v Německu, dnes je najdeme po celém světě. Evropu zastupovaly na konferenci kromě České republiky také kolegyně z Itálie, Španělska a Holandska. Kromě Evropy se konference účastnily školky z Japonska a Jižní Koreje.

Hvězdou sobotního programu byl profesor **Gerhard Trommer**. Autor knihy *Pěkně divoce! (Schön wild!)* s mezinárodním renomé aktivně propaguje význam pobytu dětí v přírodě. Lze jej přirovnat k významnému celosvětovému lídrovi tohoto hnutí **Richardu Louvovi**, autorovi knihy *Poslední dítě v lesích (Last child in the woods)*, český zatím nevyšla. V duchu Louvovy „poruchy z nedostatku přírody“ (nature deficit disorder) odkázal Gerhard

Trommer například na letošní studii **Klausa Hurrelmann**a, která hovoří o tzv. ekosomatických poruchách, tedy narušení rozvoje dětí související s prostředím – např. narušená imunita, pohyblivost, stravování.

Trommer dále připomněl známou americkou studii, ze které vyplývá, že děti ve věku 8–18 let tráví průměrně 53 hodin týdně „konzumováním“ médií. Připojil výsledek německé studie, jež uvádí, že děti podobného věku znají 200–300 obchodních značek, což dokládá silný vliv komerčních sdělení. Zároveň upozornil na zmenšující se prostor pro volný pohyb dětí a s ním pro volnou neřízenou hru, která je jedním z pilířů přirozeného rozvoje dítěte.

Opět zazněla výzva k právu dítěte na přírodu, uvedl chicagskou úmluvu o dětských právech na pobyt venku, kde je toto právo již zakotveno.

Zaujal nás jeho odkaz na tzv. *coyote teaching*, pedagogický přístup inspirovaný přístupem amerických indiánů

při předávání své moudrosti, v němž jsou otázky důležitější než odpovědi a který se zakládá na partnerském přístupu k přírodě.

Následoval příspěvek **Christiana Rauschenfelse**, absolventa první známé lesní školky v Německu, která vznikla v roce 1968 ve Wiesbadenu. Vzpomínal na zážitky z lesní školky pod vedením zakladatelky **Ursuly Sube**. Tato školka tehdy nebyla nijak oficiálně posvěcena, byla výhradně soukromou iniciativou matky a pedagožky v jedné osobě. V době, kdy neexistovaly mobilní telefony ani speciální outdoorové vybavení, bylo založení lesní školky výrazem odvahy a osobního přesvědčení o významu vzdělávání venku. Školka ve Wiesbadenu funguje dodnes a stále velmi usiluje o zachování původního záměru být s dětmi venku. Nemá žádné zázemí pro každodenní využití (pouze dohodu s blízkou institucí) a velice si zakládá na stabilním pedagogickém týmu.

I Školka ve Flensburgu a dánské lesní školky

Zlatým hřebem v programu bylo v našich očích vystoupení **Petry**

Jäger, zakladatelky první oficiálně uznané lesní školky ve Flensburgu. Působí v ní jako učitelka již 20 let a je přesvědčena, že ji to nikdy neomrzí – podle jejích slov s každým novým dítětem přichází nový způsob objevování přírody. V době vzniku školky ji ovlivnilo **hnutí Školky bez hraček (Spielzeugsfreie Kindergärten)** a článek popisující lesní MŠ v Dánsku.

Na základě roční stáže v Dánsku a neúnavného vyjednávání s úřady dostali ve Flensburgu po dvou letech dne 3. května 1993 povolení a s ním i finanční podporu. Od té doby jsou lesní školky v Německu součástí vzdělávacího systému s možností přijímat dotace na dítě. Petra Jäger připomněla základní východiska práce v lesní MŠ – myšlenky „nechat děti být“, dát jim prostor pro rozvoj o samotě, bláto jako ideální materiál a zdroj dobrodružství a poznání, vzájemné učení mezi dětmi atd.

Upozornila na nebezpečí spočívající v tom, že děti zahrnujeme pomůckami, které máme tendenci vnášet do dětských her venku. Pro jejich lákavost pak přehlízíme, co nabízí příroda.

Další zajímavý příspěvek byl zaměřen na dánské lesní školky. Pedagog **Tobi Dyga** představil svou zkušenost ze stáže. Vzdělávání v těchto školkách plyne v pomalejším tempu – dánské děti mají dostatek času vše poznat podle svých potřeb. Zaujalo nás, že dánské školky nemusejí vykazovat hodnocení dětí a další dokumentaci – odůvodnění znělo překvapivě jednoduše: „Když to někoho bude zajímat, řekneme mu to – nemusíme to psát.“

Byl patrný výraznější vliv rodičů v tomto vzdělávacím systému – rodiče jsou ti, kdo se zajímají o kvalitu školky, a jim se proto tyto instituce zodpovídají v první řadě.

I Příspěvek České republiky

Za Českou republiku zazněla informace o rostoucím počtu lesních MŠ navzdory stále chybějící finanční a legislativní podpoře, což sklidilo potlesk účastníků (v současné době registruje Asociace lesních MŠ

přes 70 organizací – viz mapa lesních MŠ na www.lesnims.cz).

Asociace lesních MŠ představila činnosti, jimž se aktuálně věnuje, mezi nimi i **projekt Profesionalizace lesních MŠ**, podpořený Evropským sociálním fondem. Jeho součástí je roční **vzdělávací cyklus Školka blízka přírodě** a také exkurze a stáže do německých lesních MŠ.

Jako příklad dobré praxe byla na konferenci představena Mateřská škola Semínko s lesní třídou Lesníček v Toulcově dvoře, kde probíhalo pokusné ověřování MŠMT ČR.

Další potlesk sklidilo prestižní **ocenění UNESCO** udělené Mateřské škole Semínko za **projekt Les jako třída pro předškoláky**. Tento projekt podpořený **Německou spolkovou nadací pro životní prostředí (Deutsche Bundesstiftung Umwelt, DBU)** zahájil šíření znalostí o pedagogickém přístupu lesní MŠ.

Po přednášce vyjadřovali účastníci českým lesním školkám velkou podporu.

I Inspirativní praktické workshopy

Po přednáškách měli účastníci možnost vybrat si ze třinácti praktických workshopů. Jejich zaměření vycházelo z praxe lesních mateřských škol: práce se dřevem, vyprávění příběhů v přírodě, rozvoj slovní zásoby (program „Les je plný slov“ a „Řeč lesa“), matematické kompetence v přírodě, využití lana atd.

Z konference si tak české zástupkyně vezou kromě obrovské dávky motivace a kontaktů na potenciální partnerské školky také jednoduché hudební nástroje, náměty pro hry na rozvoj smyslu a obraz malovaný přírodninami (outdoorpainting).

Další mezinárodní kongres se bude konat v roce 2018. Česká Asociace lesních MŠ byla přizvána k jeho spoluprádání. Doufáme, že se za pět let budeme mít čím pochlubit. ■

*Autorky jsou členkami
Asociace lesních mateřských škol*

